

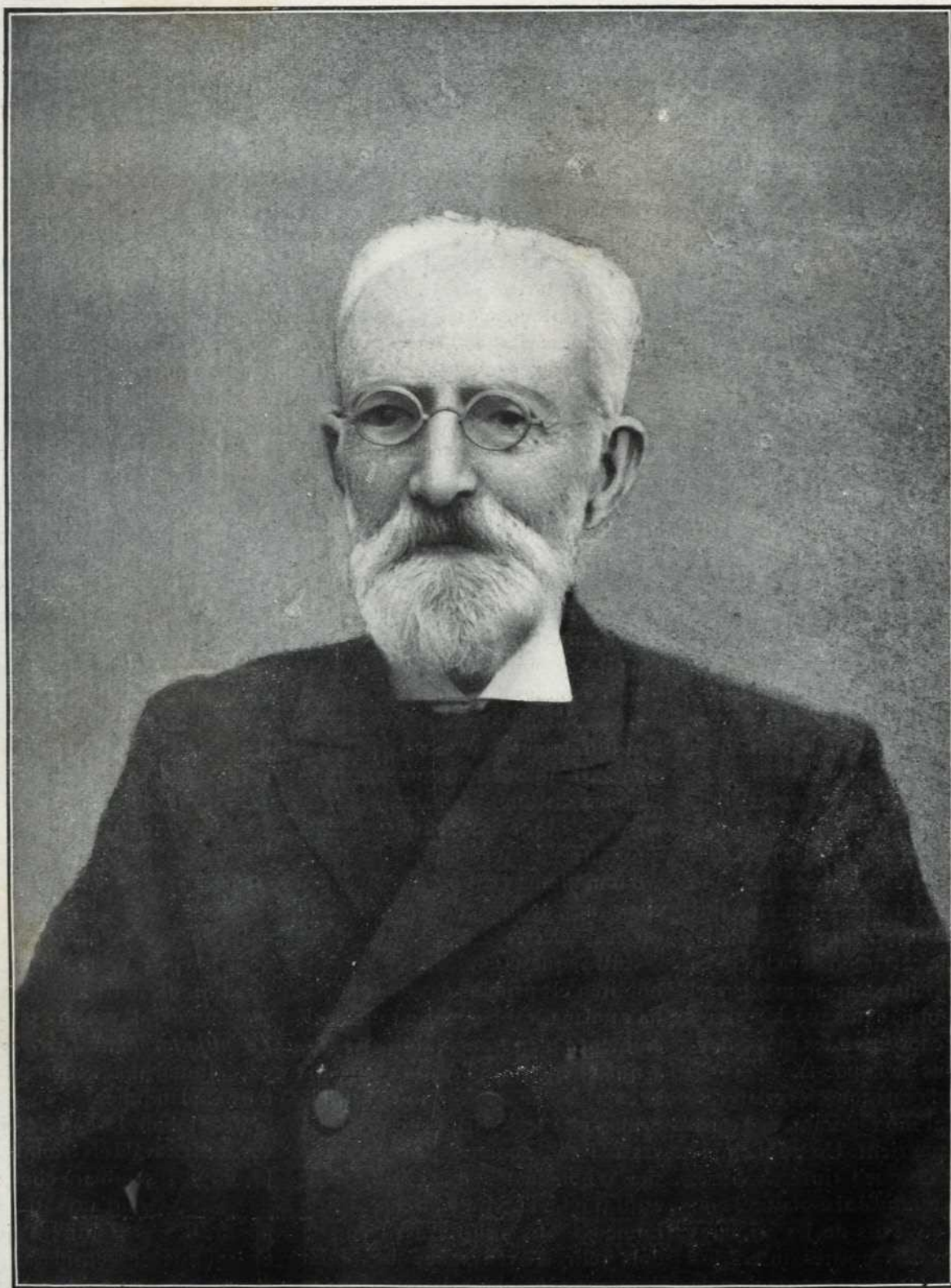
Il·lustració Catalana

REVISTA SETMANAL IL·LUSTRADA

ANY X

BARCELONA 20 OCTUBRE 1912

N.º 489

JOSEPH MARIA ARNAU

IL·LUSTRE AUTOR DRAMÀTIC I UN DELS FUNDADORS DEL TEATRE CATALÀ

(Solà f.)

Parlament llegit en la funció d'homenatge que'l Sindicat d'Autors Catalans ha dedicat al insigne escriptor, un dels fundadors del nostre Teatre y autor de "Les tres alegries", "Dònes", "La mitja taronja" y tantes altres comedies.

RESPECTABLE PUBLICH:

Expontàniament, en la sisena desena del sigle XIX, y a la suau escalforeta del amor patri, nasqué'l modern *Teatre Català*. Aqueix amor patriòtich que flamejava en el cor romàntich dels restauradors dels Jochs Florals, y qu'en els estaments populars ja havia tingut esplays encisadors ab les xamoses inspiracions chorals del gran músich-poeta Joseph Anselm Clavé, fou la sahó propicia que donà naxensa y forsa vividora al Teatre de la terra.

Ab tot, els Jochs Florals y el Teatre Català semblaren en son principi dues coses diferents y fins oposades per llur forma y per llur expressió. El poètich certamen ab ses propensions arcaiques, y ab els selectes artificis de son llenguatge rebuscat, contrastava ab el naturalisme vulgar, franch y un bon xich ordinari de l'escena. El Gay Saber y el *català qu'ara's parla* semblaren trobarse enfront l'un del altre, y fins més d'un cop llurs respectius conreadors arribaren a barallarse com dues persones que per llur geni diferent no poguessin may conviure. Mes malgrat axò y a despit de llurs diferències, els Jochs Florals y el Teatre Català foren fills d'una matexa mare, engendrats per un mateix amor en l'hora misteriosa en que's desensopeix l'ànima de les multituds y sorgexen les ansies d'establir, remarcar y enlayrar la personalitat d'un poble en totes ses manifestacions genuïnes. Per axò'ls dos germans, ja més grans y en plè ús de la rahó, no sols se compregueren y s'estimaren com calia als fills d'una matexa llar, sinó que fins se compenetraren y en llur tasca uniren llurs esforços triomfals. La poesia de certamen dexà la closca de son primitiu encarcament, y el teatre s'ennoblí, extengué les ales y volà molts cops fins a les més enlayrades regions de la poesia.

Al revés de casi totes les criatures, que venen al món plorant, el Teatre Català nasqué rient. Un públich jo-yós, cregut de que'l riure es viure, s'entregava a *tutiplè* al esplay del bon humor; y els èxits de les primeres produccions dels nostres autors foren ans que tot uns grans esclats de rialles. Enginyoses parodies plenes d'acudits, abundoses en situacions grotesques, espurnejantes totes elles d'aquella gracia vulgarota, d'aquella

sal de terròs que tan be s'avenia ab la manera de fer broma y ab el gust de l'època dels balls de la *Paloma* y del *Gavilán*, foren en un principi l'element més viu de l'escena catalana. Tant era així, que moltes de les frases xocants passaven de la boca dels personatges d'aquelles obres, al llenguatge corrent, ab una aytal forsa vividora, qu'avuy, després de mitx sigle, encara's diuen.

Emperò no tot eren gatades y parodies lo que's donava al bon públich d'aleshores. Ab la crexent afició al teatre s'anava abonant cada dia més el terror per ensajar conreus més exquisits.

La vida d'un poble presenta sempre abundosos elements a la observació dels escriptors qu'ab ell conviuen. Costums, caràcters, tipus, un conjunt immens de modalitats en la seva manera d'esser, de sentir y de viure s'oferexen al escriptor com una mina inagotable d'assuntos, com una rica gamma de colors y de matisos. Aquexa vida característica del poble estava demanant la seva reproducció sobre l'escena, per esser l'escenari entre moltes altres coses, un espill, fidel reflectidor de la realitat vivent enfocada y condensada ab la intervenció del art.

A n'aquest ordre de produccions, senzilles y sinceres, emperò joyoses y impregnades d'un agradós perfum de realitat, dedicaren desde bon principi llur talent, no tan sols alguns d'aquells autors matexos que més s'havien distingit en l'art groxut de fer riure a tot estrop, sinó també alguns altres dotats d'una visió clara, y d'una ploma fàcil y garbosa; esperits cultes, atemperats y possehits de un gust selecte.

Entre aquests comediògrafs qu'ennobliren els primers passos de la Talia catalana, cal posarhi en un lloch eminent a n'en Joseph Maria Arnau, a qui el Sindicat d'Autors Catalans se complau en dedicar aquesta nit la primera de ses vetllades retrospectives a faysó de complement de la visita d'homenatge que'l proppassat estiu tingué l'honra y al ensemps la immensa satisfacció de ferli en son dols retir d'Arenys de Mar, hont desgrana apacible'ls derrers dies de sa vellesa venerable.

Una ò dues generacions han passat desde'l temps aquell en que'l Arnau en l'esclat de la joventut enri-

quí pròdigament el repertori català ab ses xamoses y fresques produccions, que sigueren sempre l'encís del nostre públich y un motiu constant d'èxits tan celebrats com merescuts. El teatre del Arnau, desde la primera a la última de ses obres, es un seguit d'incomparables acerts que a un segell molt remarcable de personalitat hi ajunten un valor immens de caracterisació genuïnament catalana. En la interpretació d'aquells trossos de vida portats al escenari s'hi formà principalment l'art ajustat y segur dels nostres comedians més celebrats, y devant d'aquells conjunts de compenetració íntima y exquisida entre l'art creador que troba y l'art de la interpretació qu'infundeix vida real y plasticitat a la creació del autor, el públich, saciantse d'agradeses fruïcions, nodria sa cultura y afinava'l seu bon gust.

Aquell repertori no ha passat ni podrà passar may, siguin les que's vullen les modificacions qu'experimenti el gust del públich. Envel·lexen els homes; però l'art veritable no pot envellir may. Entengau, donchs, que no es pas com un curiós entreteniment qu'anem a ensajar avuy una proba de reproducció, que ab tot y tractarse d'un autor encara viu, se refereix a obres de la època primera de nostre modern Teatre: ho fem per que tenim l'evidencia del seu valor actualista, ò millor dit inalterable, y per que aquest valor està ademés afiansat pel triple encís de la gracia, la frescor y l'ayre catalanesch del repertori del Arnau.

RESPECTABLE PÚBLICH:

Si al just y honrós homenatge que'l Sindicat tributà fa encara no tres mesos al meritíssim autor de *La mitja taronja* y *Les tres alegries*, vols ajuntarhi aquesta nit la flor dels teus aplaudiments, te'n sentirem grat. Al bon Joseph Maria Arnau, veyent renovats els triomfs de la seva joventut, li semblarà com si li tra-guessin quarant'anys de sobre. Y nosaltres ens sentirem joyosos y enorgullits al considerar qu'ara y sempre'l nostre poble sab fer justicia als homes qu'ab llur talent enalte-xen el bon nom de la terra catalana.

JOSEPH ROCA Y ROCA.

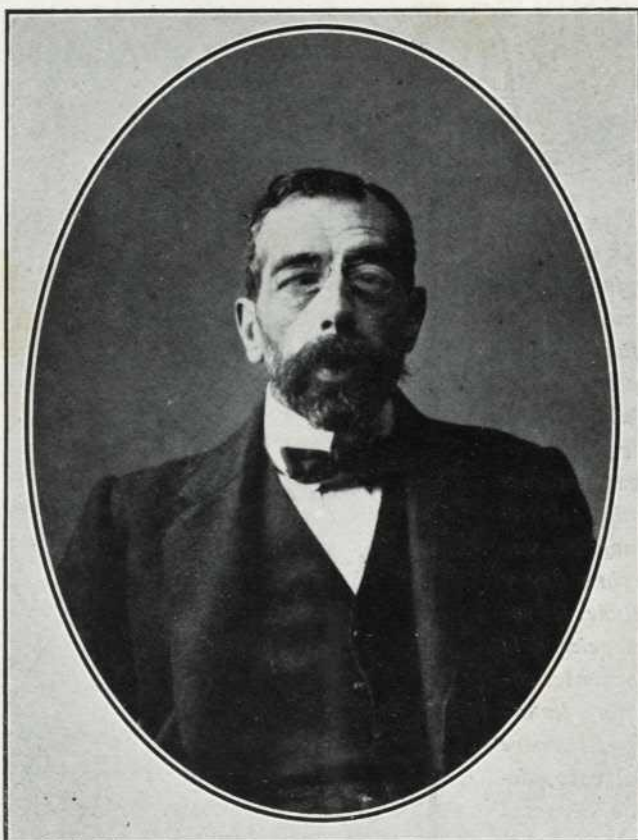
N'ANTONI DE P. CAPMANY Y BORRI

La mort acaba d'arrebassar-lo al amor de sa família y al afecte de sos amichs, després d'una greu malaltia que l'ha anat aclaparant per espay de dos anys.

En la ciutat de Sabadell, hont vivia desde sa infantesa, sa mort ha sigut causa de general sentiment; y ho ha sigut també entre sos nombrosos amichs de tot Catalunya, hont era prou conegut y admirat per ses campanyes catalanistes.

Sa actuació fou ferma y persistent desde que, en 1887, se instaurà'l Centre Català de Sabadell, del qual fou un dels fundadors y son primer President, càrrech qu'ha desempenyat varies vegades y que desempenyava actualment.

Fou un dels més entusiastes fundadors de l'Unió Catalanista, de quin Consell General formà part y de la que n'ha sigut sempre un de sos més constants adherits.

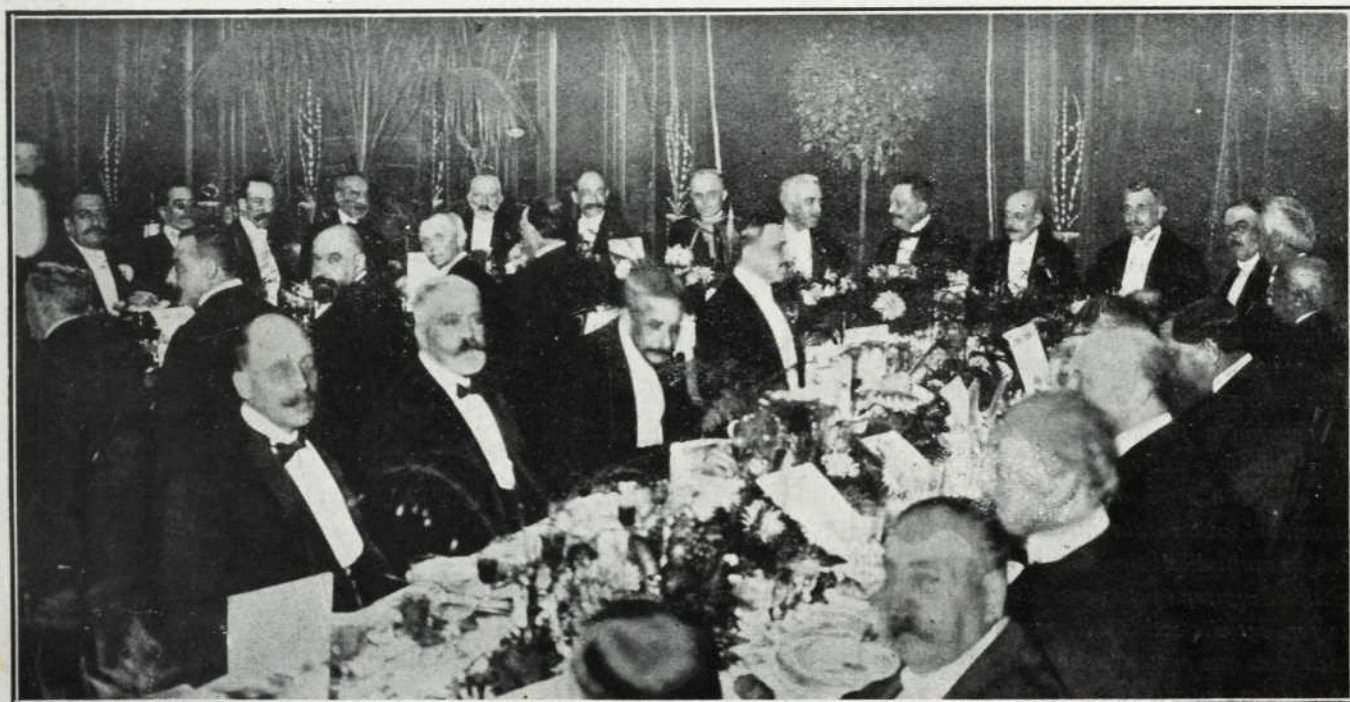
ANTONI DE P. CAPMANY Y BORRI

† EN AQUESTA CIUTAT LO DÍA 8 D'AQUEST MES

En 1891 desempenyà'l càrrech de Mantenedor del Consistori dels Jochs Florals; va fundar y dirigir a Sabadell el setmanari *Lo Catalanista* que per espay de set anys fou el valent portaveu d'aquell Centre Català. Figurà entre'ls fundadors del diari sabadellench, *Acció Catalana*, y darrerament entre'ls del actual *Diari de Sabadell* y President del seu Consell d'Administració.

Sa fabrica de texits d'alta novetat gosava de renom entre les més notables de la industriosa Sabadell, hont era considerat com un dels teòrics més intel·ligents y de gust més exquisit en sa especialitat. Actualment era Vispresident de la Cambra de Comers de Sabadell y formava part de la Junta de son antich Gremi de Fabricants.

Nasqué a Barcelona'l 25 de Octubre de 1858, y morí en una clínica d'aquesta ciutat el día 8 del corrent, a conseqüència d'una operació quirúrgica que sa decayguda naturalesa no pogué soportar. Al cel sia.

BANQUET OFERT PER LES ENTITATS ECONÒMIQUES BARCELONINES AL EX-GOVERNADOR DON MANUEL PORTELA, ALS SALONS DEL FOMENT DEL TREBALL NACIONAL. — (Segarra f.)

EN SON VANO

Uns versos vols en ton vano
y te'ls hi escrich de seguit:
per que, sortint de ma ploma,
de mon cor essentne fills,
sent bocins de la meva ànima

incrustats en son país,
cada vegada que't ventis
fortament y ab frenesi,
ab l'ayre que ta fas besi
mos petons t'envii. axis.

D'incenser de ta bellesa
lo teu vano, donchs, servint,
quan tu'l brandis, ben joyosa,

entre'ls teus dits de marfil,
lo foch del amor que hi crema
crexerà més fort y viu.
Y sent un tros de ma vida,
pels versos que durà escrits,
quan l'apropis a tos llabis
tos petons sentiré axis!

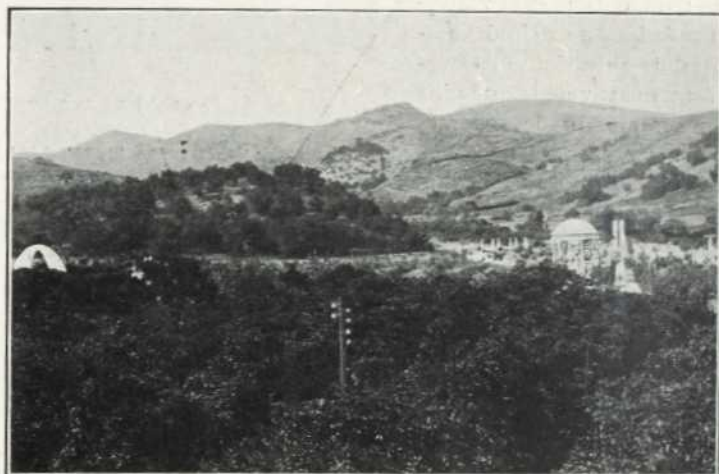
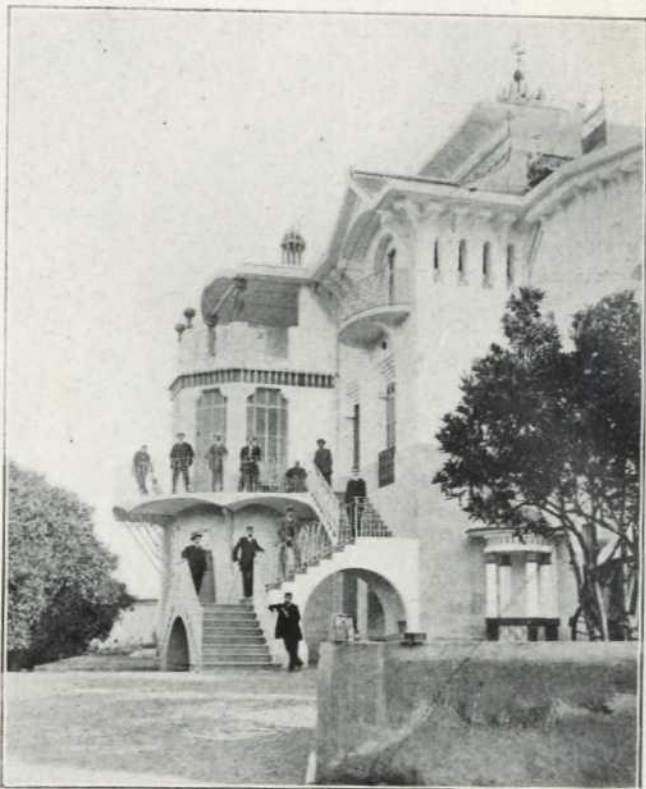
JOSEPH SALA BONFILL.

DEL MEU CARNET

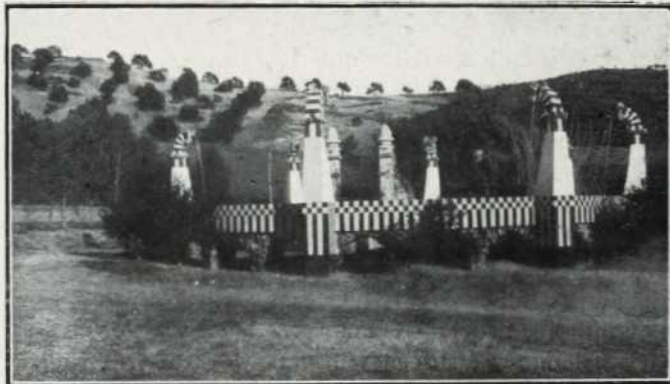
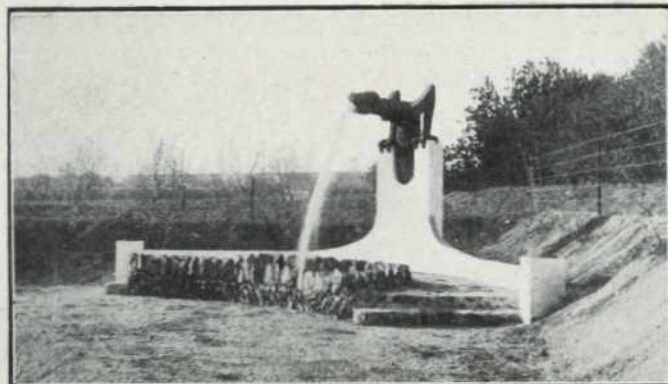
ES el sempitern protestant!... Coneix al detall les Ordenances Municipals y els Reglaments de Ferrocarrils y Espectacles, y ni una sola vegada viatja ò assisteix al Teatre sense que fassi constar sa més viva protesta perquè'l company de departament no ha dextat senyal al lloch qu'abandonava ò per que'l vehi de butaca fuma. Anar pel carrer es per ell un martiri!... Els envelats de les botigues no guarden l'alsada convenient, les taules dels cafès invadexen les aceres, els cotxes marxen contradirecció, els autos porten velocitats fòra lley y desvaporen oli cremat de fetor irresistible, les venedores de melons y sindries tiren les peles a la via pública, les minyones espolsen al carrer les catifes dels peus del llit, els municipals son a les tabernes y els urbans no porten guants. El nostre home'n protesta mil vegades davant del cabo, davant del regidor amich, davant l'arcalde, davant el governador, de paraula, per escrit, en la premsa, y quan se convens de la inutilitat de sos esforços, en un crit de desesperada protesta, anatematiza al Govern, a Espanya, al món! Es el qui en les juntes generals de les Corporacions a que perteneix porta la veu del grupu d'oposició a la Directiva; el que si tot el país vol la pau, per patriotisme demana la guerra; el qu'envia'l primer telegrama de protesta a qui ha pronunciat en les Corts ò en un meeting qualche concepte d'aprop ò de lluny ofensiu pera les idees qu'ell diu professar; el que sols figura en les manifestacions contra'l qui mana, sigui qui vulgui, protestant de tota solidaritat; el qu'en tota la vida ha conseguit trobar rès ben fet que no sigui l'altíssim acte de protestar... Es pobre d'iniciatives, individualista, passiu y no té altre programa que'l de les negacions, revoltantse en protesta ayrada y violenta contra'l qui en una forma ò altra actúa. Si's determina a formar part d'un partit polítich, es dels més extremadament radicals, predicant en un ò altre ordre la no intervenció, l'abstenció, el tot ò rès, la intransigencia. En nostre poble's multiplica'l tipo donant lloch a un estat antipàtich de guerra petita entre'ls que fan y no dexen fer, entre'ls actius y els passius, entre'ls que afirmen y els que protesten, entre'ls que creuen y els que dubten, entre'ls qu'esperen y els que's desesperen, entre'ls qu'evolucionen y els que, tancats en el sancta-sanctorum de principis incommovibles y dogmes sagrats, amenassen tràgicament ab una revolució espantable que may arriba. Pobres d'esperit, llarchs d'amenassa, tristos d'expressió, melodramàtichs de gest, passen entre les multituds entusiastes que treballen ab fè per un ideal, com la visió molestosa d'un enterro que s'obris pàs a cops de puny y renechs entre una gran generació, donada a la feyna triomfal de reivindicació integral de tota una rassa...

CARLES DE FORTUNY.

LA FINCA D'EN RAMIR BUSQUETS Y CODINA A CANET DE MAR

UN ASPECTE DEL XALET. — VISTA GENERAL DEL PARCH. —
UNA GLORIETA

FONT DEL BOLET
FONT DEL DRACH

FONT DE LES COLUMNES
(Vives f.)

FONT DELS GATS
FONT DE LES GRANOTES

UNA GRAN OBRA D'ART

La celebrada pintura qu'enjoya la gran cúpula de l'iglesia del Hospital Militar d'aquesta ciutat, obra d'en Flaugier, de la qu'avuy podem donar una excelent reproducció fotogràfica, nos recorda un crit d'alerta llensat fa uns anys pel malaguanyat crítich d'art el nostre amich en Raymond Casellas, y al tornarlo a llegir cayem en la temptació de reproduhirlo avuy a les nostres planes acompanyat de la celebrada pintura d'en Flaugier, segurs de que res millor podríem dir ara que pogués sustituhir al article del esmentat crítich senyor Casellas. Vègin lo que deya allavors.

UNA GRAN PINTURA EN PERILL

La notícia escampada aquests dies per la premsa de que s'activaven les gestions pera posar en planta la lley aprovada en Corts, pera la qual se disposa la construcció d'un Hospital Militar nou, sufragat ab el producte de la venda del Hospital Militar actual, ens ha tornat a posar en alarma, com ens hi posem sempre que's tracta del probable enderrocamment del edifici en qüestió. Y el temor que sentim nosaltres, suposem que també l'hauràn sentit tots els devots de nostra cultura, tan bon punt hauràn sabut l'imminent perill en qu'està de desaparèixer, junt ab l'edifici amenassat, una pintura monumental que'l decora, tan notable, tan excepcional, que potser es la que fa més honor a les nostres arts pictòriques del sígle passat. Ja compendrà'l lector que parlo de la gran cúpula de la iglesia del Hospital del carrer dels Tallers, pintada per en Joseph Flaugier.

Els estrangers d'il·lustració artística que passen per la nostra ciutat, no's descuyden may de visitar el monument, y més

d'un cop y més de dos hem sigut testimonis de l'admiració que'ls causava la pintura, considerada per la gent entesa com una de les millors obres d'art que poden contemplarse a Barcelona. Fins se pot dir, sense pecar de temerari, que may hi ha hagut en nostra ciutat una pintura mural tan notable y important com aquesta, adhuc comptanhi aquell hermos exemplar pictòrich del goticisme qu'un día va decorar la casa de la Pía Almoyna.

La celebrada pintura d'en Flaugier, de uns ayres grandiosos, poemàtichs, qu'axequen l'esperit del espectador més indiferent, representa la glorificació de la Verge María, enlayrada fins al trono del Altíssim en mitx d'un apoteòsis celestial. Voltada de núvols, enjoyada d'estrelles y il·luminada de sol, la Verge's presenta als peus de les divines persones, alhora hermosa y senzilla, mentres els àngels l'incensen y els serafins li canten y els sants li resen, plens d'unció. Es com una aclamació triomfal, gloriosa, un excelsior de tot el cel, en que hi prenen part y s'hi confonen arcàngels y querubins, tronos y dominacions, patriarques y profetes, apòstols y evangelistes, verges

y màrtirs, sants y pares de l'Iglesia, doctors, confessors y fundadors...

El to general de l'immensa composició, plena de colossals figures, es ros, daurat, rutilant. Solzament la presència de María, diàfana com l'auba, càndida com un lli, posa una nota de fresca blancor en mitx d'aquell enlluernament astral. Les figures, seguint el gust de molts pintors de l'època, son vigorosament modelades, algunes fins el punt de que sembla que surtin de la superfície pintada, y està en certs indrets tan accentuat el *trompe-l'œil*, que hi hà àngels que fan la il·lusió de que s'hagin després de la paret y volin lliurement per la gran concavitat de la cúpula.

Queda ben mal explicada, ben pobrement explicada ab aquests tristos mots, l'emoció d'art promoguda per aquella gran pintura d'en Flaugier, que sense obgecció pot esser considerada com la seva obra mestra entre les incomptables que va produhir. Feta en la plenitud de la potencia artística y en la maduresa de l'edat, porta imprès el doble segell de la inspiració y la experiencia. Va esser una de les derreres obres que va pintar l'artista... y potser, la causa immediata de la

seva mort. ¡Quina història més aclaparadora, més tràgica, la d'aquesta pintura qu'avuy rememorem!

Era a les darreries del segle XVIII ò als primers anys del XIX quan, abandonant la província de Tarragona, va venir en Flaugier a establir-se en nostra ciutat. Carregat d'anomenada artística com arribava, no va trigar a veure'l seu neoclàssich taller plè de dexebls, ni a ser el pintor de moda de la bona societat barcelonina. No li mancaven encàrrechs de retrats ni de quadros de cavallet; y per lo que toca a pintura decorativa, aquí pintava pera cases de tanta upa com a casa Erasme, axís com a Reus havia pintat pera casa Miró.

Però aquests encàrrechs particulars no'l satisfeyen del tot al nostre artista. Ambició com se sentia de glòria y de posició, volia fer una gran obra pública que, tot donantli profit, perpetués el seu nom entre nosaltres. Ab aquesta idea al cap, va ser l'artista mateix qui va demanar per pintar la cúpula, la cúpula en qüestió, a n'els Pares Missionistes del carrer dels Tallers, qu'allavors eren els propietaris y els habitants de la iglesia y el convent allí establerts desde 1705. Els religiosos varen assentir a la petició, y l'obra va comensarse, y l'obra va anar endavant, fins a quedar del tot llesta.

Però, en axò, ve l'invasió francesa, ve l'ocupació de Barcelona per les tropes de Napoleó, y una de les primeres disposicions qu'adopten les noves autoritats, es la de treure als Pares de la Missió del seu convent, pera convertirlo en Hospital Militar. Veusaquí que ja tenim als frares fóra y a n'el pobre Flaugier sens haver cobrat l'import de la pintura. Durant els primers temps de l'ocupació, potser no va sentir-se l'artista tant com era de sentir del contratemps que li havia caygut a sobre, preocupat com debía estar allavors pels càrrechs, les funcions y dignitats de que l'omplia la nova situació política. Com a francès qu'era d'origen y adicte incondicional a les institucions napoleòniques, les autoritats franceses l'havien fet director dels estudis de Llotja y organitzador del Museu barceloní de Belles Arts... d'aquest Museu qu'a les hores d'ara, després d'un segle, encara està per fer... Se pot ben dir que per aquells dies, en Flaugier va ser l'amo, el dictador, el rey absolut en els assumtos artístichs barcelonins.

Mes, tot lo que'l pintor anava rumbós d'honors y càrrechs, anava, segons sembla, curt de recursos pera subvenir a les seves necessitats y a les de la seva família. Ab el sou irrisori qu'allavors donaven per la direcció de Llotja (3.000 rals anyals), ab la gent rica a l'emigració, sense dexebls y sense encàrrechs, els temps no podien pas ser més difícils pera un artista que, com en Flaugier, havia de fer honor a la representació oficial que duya a sobre. Aleshores, trobant-se en aquesta situació, li va entrar una verdadera furia, una fal·lera de fer passos y

LA GLORIFICACIÓ
PINTURA DE FLAUGIER EN LA CÚPULA

VERGE MARIA

IGLESIA DEL HOSPITAL MILITAR

gestions pera cobrar la pintura de la cúpula, però tots els esforços y diligencies varen resultar negatius. ¿Còm havien de pagar els Pares Missionistes el decorat d'una iglesia, de la qu'acabaven de ser expoliats?

Aquell cop, pera'l pobre pintor, va ser fatal. Va comensar a capficarse, després se va emmalaltir, y al cap-de-vall va arribar a la mort, ocorreguda en plena dominació francesa, el día 9 de Mars de 1812.

¿Veritat qu'es trista la historia d'aquesta pintura mural? Donchs, encara més dolorós es per nosaltres que la negra fatalitat del autor en aquest punt, sembli que vagi unida a la destinació de l'obra pictòrica que motiva aquest article. Ab tot y la seva vàlua excepcional, la pintura fa l'efecte de condemnada a etern menyspreu y a etern oblit. Poch considerada, en un principi, per ser obra d'un francès y d'un afrancesat; poch coneguda, després, per trobarse adherida als murs d'un temple sols visitat a la festa pels vehins del barri que van a missa de deù; preterida comunment per la gent qu'han escrit de les coses d'art de Barcelona; amenassada, finalment, de destrucció en aquests instants... sembla talment infligida de la matexa adversitat que va perseguir al seu desventurat autor.

Però la nostra generació no hi pot passar, no hi passarà per la vergonya de dexarse perdre aquest llegat d'art català (*). Si les necessitats de reforma urbana ò d'allotjament de tropes ò de públich sanejament, fan indispensable la desaparició del Hospital, que l'enderroquin en bona hora, però que's conservi la iglesia. y si axò no es possible en la seva totalitat, que's conservi al menys el creuer, y junt ab el creuer, la cúpula que'l corona. Llabores podrien transformarse fàcilment el creuer y l'absis en temple, destinant el nou edícul a biblioteca pública ò altre servey per l'istil.

El fet es que no's cometi la selvajada de destruir l'hermosa pintura d'en Flaugier, prosseguint ab tan ignominiosa profanació la llista inacabable de bàrbars destruccions comeses durant el sigle derer. El fet es deturar el sacrilegi que's prepara... y pera semblant obra de piadosa conservació artística, demanem el concurs de les academies, societats y corporacions intellectuals, interessades totes en no dexarse pendre l'herencia de bellesa llegada per les passades generacions.

Avuy potser encara s'hi serà a temps. Demà ja s'haurà fet tart.

R. CASELLAS.

Maig 1902.

(*) En Josep Flaugier ha sigut considerat sempre com a pintor català, per que, encara que nascut a Fransa, a l'edat de tres anys va venir ab els seus pares a Catalunya, residint sempre aquí desd'aleshores, llevat de rares y poch llargues ausencies.

UNA tarda d'estiu, recolzat en la miranda de la farola, cimall de una penya brava, jo estava en èxtasi. La recordansa de mos passos infantívols en les roques que a mos peus tenia aportà a mon cor el desitx de baxarhi, a la recerca de l'amagada còva, la còva gran poetisada per la llegenda.

En mon temps d'infant no era tingut per valent aquell qui no era may estat en la còva del pirata; no per la perillosa devallada en la penya abrupta, ni pel tranzitar penós en les roques esquexalades, sinó per la por que inspirava'l pirata llegendari, qui vivia en la còva ab innumbrables tresors.

La còva es gran, y a trossos plana y llista com el sol d'una cambra. El fons decanta, mateix que si fos el comens d'una mina. Una roca, aplanada en forma de banch, ofereix deliciós estatge. Fresca gotellada regalima del rocàm, Els ronchs de la mar redoblen de forsa en aquell antre. Ja cal ésser valent, en temps de infant, per romàndrehi!

Me sembla sentir encara l'impresió del jorn en que, revestintme de valor, vaig voler conèixer la còva aquella. Còm se m'axamplà'l cor al descobrir la gran mentida!

No havent revist desde l'infantesa el deliciós amagatall, la fal·lera qui'm punxava, en aquella tarda d'estiu, no podia ésser més forta, car, si de una banda, me temptaven els recorts de noy, m'ilusionava, d'altra, l'ayre de poesia que debía respirarse en l'estimada còva.

Temerós de les mirades de la gent qu'en la farola hi havia, vaig devallar en la penya alterosa, y, no gaires passos havia fets, que ja me'n penedia del meu arruxament. El cap m'anava en roda. El meu còs fexuch havia d'ajupirse y, molt sovint, aturarse. ¿Era possible que jo hagués corregut en aquell indret, saltant, com una cabra, de roca en roca?

No sens molts treballs y angunies vaig arribar a la còva. Qu'hermosa era en aquella hora! Acomodantme en la roca plana, hon tantes de vegades m'era jo assegut, sentint la frescor del rocàm regalimant y bressat dolsament per la recordansa de mos temps de noy, fitava'ls meus ulls en la brillant obertura, hont arribaven, a dret fil, els raigs del sol ponent. Sols ajupintme una mica, ovi-

rava'ls plomalls y filagarses de que era envoltat y en els quals, fantasiosament, s'operaven esplèndides mutacions de colors vives.

La mar havia adquirida una immovilitat absoluta. En la fassa rosada del horitzó, qui tenia aparences d'una gassa molt tènue, se dibuxaven finament els cordatges d'una goleta.

Copsant la manyaga de la dolsa llum moridora qui s'emmirallava en les aygues enllacades, l'ànima venia plàcida y venturosa. Un bot, blanch com un cigne, passà devant la còva. Tot ell era engarlandat de fresques damiseles, qui, ullpreses y encantades per l'idíllich paratge, somniaven llurs amors. Passaren després ràpides y llisquentes, com aus perseguides, les barques pescadores.

D'un pensament a altre saltant, vaig imaginar la vida dels contrabandistes, qui, algun dia, tenien en gran estima la còva, per lo espayosa y per lo propera al vilatge.

Si n'ha hostatjades de riqueses y tresors aquell negre amagatall! La llegenda del pirata es, tal volta, en axò fonamentada?

Jo recordo, com si fos ahir, el dia aquell en que varem trobarhi un paquet de picadura de l'Havana, embolicat ab una fassa de seda. Els més temorenchs amonestarem a aquells qui, sens escrúpols, volien assaborir la deliciosa troballa; mes quina forsa y influencia podia tenir la nostra amonestació essent adreçada a minyonassos atrevits y desaprensius?

El més atrevit de tots, en Mela, qui actuava sempre de capitost, llençant rialla sarcàstica, exclamà:

— Que teniu por que mentres tastem aquest tabach vingui es pirata a menjarmos?

— Jo que'm quexava aquest any que's tres Reys no'm vien dut rè! Voleu cosa millor que aquesta? — afegí un bordegàs, també ab veu de xangla.

— Ala, no siguèu tahuls. Acostèuse cap aquí. —

Sens perdre la por, ens acostarem a n'en Mela, el qual, tot satisfet, extengué la fassa de seda sobre una roca, y allí feu la repartició del paquet de picadura, afavorint, per lley natural, els qui, en l'agradosa aventura, havien mostrada més ardidesa.

Qui treya paper de fumar, qui mistos d'esca. En Mela anava fent

cigarrets per tots els qui no teníem encara aquesta habilitat, y, al últim, sense reserves ni escrúpols, gustarem tots la delícia del tabach aromós.

— Axò ha estat que's contrabandistes han hagut de fúger y s'han dexat es paquet, — deya en Mela, entre pipada y pipada.

Pobre Mela! Quí ho havia de dir! Al cap de poch anys morí víctima del mar, allí, en l'aspre rocàm, vora la còva.

Hauria volgut saber si la llegenda de la còva impressionava a la maynada d'aquell temps, tal com succehia en la nostra generació.

Veusaquí que, de cop, granets de sorra traspuaren per les crètues del roquer. L'esgarriansa qui angulejà en tot el meu còs ab el soroll inesperat va fondres al instant, per que al instant veus infantines, de molta claretat, xerrotejaren vivament.

Per incert m'enterava, donchs, d'allò que suara volia saber. Vetaquí còm l'estol de vaylets parlaren atansantse a la còva ab lentitut:

— Avuy voleu probarho, justament? Mirèu que ja fosqueja!

— Sempre has d'ésser gallina.

— No ets home si no seguxes.

— Es que jo som sentit a dir que's pirata hi es a la nit.

— Burro, més que burro! Encara creus qu'es veritat? —

Pensant ràpidament que la meua presència en la còva tenebrosa espaventaria, a desdir, la maynada, vaig creure molt més convenient prevenirla ab un crit amical y afectuós. Amorosint la veu tot lo possible, vaig exclamar:

— Noys, no us espantèu. —

Emperò, les parets de la còva feren ressonar la meua veu com un ronch de monstre exit de les pregoneses del abim, en tal manera, que jo vaig espantarme.

Pobre estol infantívol! Quina sotragada tan forta va rebre, llavors! Els més valents foren els primers en fúger, y, tots axuarts, com vol d'aucells al sentir l'esperver, a salts y a gambades, uns cayent, altres xisclant, tots suant d'angunia y de basarda, s'anaren enfilant per l'abrupte penyal, a risch de llurs vides.

Ja'ls estels pipellejaven y la lluna banyava d'argent la mar encalmada, quan vaig sortir del amagatall.

Arribat a casa, la cridoria y renys

de la meua esposa m'anunciaren alguna entremaliadura del noy.

— Que no ho sabs? — me digué tota sofocada. — Ha vingut més mort que viu. Li hem hagut de donar una tassa de tila de tant que

tremolava. Y té'ls jonoys ben pelats! Ha anat a la farola'l senyoret, ha volgut baxar a la còva... y ha sentit la veu del pirata. —

Y, girantse vers el fill, ab aspecte encara amenassador, va cridar:

— M'agrada. T'està molt be. Axò't servirà d'escarment per que no vagis a rodar per aquells precipicis.

MARTÍ ROGER

REPRESENTACIONS TEATRALS AL AYRE LLIURE A SARRIA PER LA FESTA MAJOR

ASPECTE DEL PÚBLICH — UNA ESCENA DE «ELS SENSE COR» D'APELES MESTRES — (Ballell f.)

REVISTA

En honor d'en Joseph Maria Arnau.
— Represa de "La mitja taronja". — "El triomf de la carn" de en Rusiñol.

El Sindicat d'Autors, aquest any, ha conseguit desvetllar el públich. Cap día, d'ensà qu'ha obert la temporada, els actors han

treballat devant d'una sala buyda y freda. Y, gracies a Deu, torna a establirse entre comedians y públich aquella corrent de simpatia que dona calor a les temporades en benefici del art y de tots els elements que'n viuen materialment y moralment.

Un dels actes més simpàtics qu'ha fet el Sindicat es la reproducció de la deliciosa comedia del Arnau «La mitja taronja».

A vegades, quan se tracta d'obres velles, un se troba ab que'l recort l'enganya. Esperem ab dalit la reproducció d'una obra que en altre temps ens havia impressionat, y

quan ve l'ocasió de renovarhi conexasens trobem ab que'ns fa riure si'ns havia fet plorar y ens fa plorar si'ns havia fet riure. Donchs, ab «La mitja taronja» del Arnau, rès d'axò ha succehit. Y es que's tracta d'una comedia realment honrada, escrita ab noblesa de procediments y sense aquells truchs que, si be molt sovint salven les obres al ser estrenades, les fan envellir aviat.

«La mitja taronja», naturalment, té tot l'ayre de l'època en que va ser escrita, però axò, en lloch d'haverla feta envellir, li dona encara un major encant, la poetisa. Veusaquí

INAUGURACIÓ DEL NOU LOCAL DE LES ESCOLES PÍES DE BARCELONA

LA PRESIDENCIA DE LA SESSIÓ INAUGURAL. — DURANT LES MISSES DE CAMPANYA QUE VAREN CELEBRAR-SE AL PATÍ DEL NOU CENTRE DOCENT — (Ballell f.)

per que, tot agradant com en altre temps al gros públich, la seva reproducció va ser acollida ab extraordinària simpatia pel pú-

Perfumeria y objectes de tocador de totes marques y de tots preus.

blich lletrat. Y es que, además de la senzilla que la fa apta pera l'esplay de la massa,

té tota plegada una mena de distinció que desperta y manté viu un sentiment d'afecte plàcit. Y aquest afecte'l varen demostrar els actors, interpretant la comedia ab veritable gust, sabentse tots el paper y no acudint a recursos extremosos, com succeheix — y que'm perdonin els interessats — en alguns fragments del saynet d'en Rusiñol «El triomf de la carn». Està be, ben volguts comedians, qu'us llenseu ab entusiasme a la interpretació de les obres que se us confien, però nó que colaboreu ab l'autor, improvisant acudits sempre perillosos y may necessaris.

«El triomf de la carn» es una espatotxada escrita ab l'intent de fer riure. Ho conse-

PETITES PROSES

per
R. SURINACH SENTIES

XXXIII

EL POETA Y LA MORT

Escrivia'l poeta jove, en la nit alta, dintre una cambra del hostal del poble ahont havia arribat aquell vespre, en una taula xica y negra als peus del llit. Se sentia l'ànima terriblement fluxa, y un caminar sense objeclle'l tenia abatut. Fugia de dolors y's trobava sempre dintre'l gran dolor del viure.

En la soletat y la desesperansa invocava a la mort aquella nit.

L'ànima l'ofegava:

— Vina quan vulguis, Amiga, Guidora. Déxa'l negre mantell

y l'eyna tètica, que no m'ets por, sinó consol.

Pòrta'l somriure als llabis y pòsam la mà freda demunt el cor per deturar els batechs. M'escolto a mi mateix ab cobardia, y els dolors contemporanis venen a mi y m'estripen l'esperit sense pietat.

Mort, amiga Mort, Consol, Repòs, Silenci, Somni, prènme quan vulguis. Sempre he sentit el dubte de tots els camins, però aquest pel que tu m'emmenaràs sé qu'es el millor per qu'es el derer y du al repòs.

El mateix dubte del més enllà m'atreu. Lo desconegut es cosa terriblement idealisadora, y en cambi la vida es un cadavre que no puch arrossegar més. —

S'aguantava'l poeta'l cap llort de pensaments, de colzes en la taula, y va sentir trucar a la porta ab els nusos d'uns dits.

Va empalidir depressa, com si

gueix: l'autor y el públich n'estan alegres y axò es de lo qu'es tracta. Y si algun vegetarià's pren a mal qu'en Rusiñol se burli de semblant regisme, pensi una cosa, ò, millor dit, dues: la primera, qu'en Rusiñol té a la massa de les sanchs l'esperit de fer broma

BOCA

De una boca bruta y mal cuydada no poden sortirne paraules de tendresa qu'enamorin, ni somriures galants, ni rès, en fi, que siga agradable als sentits. ¡Quant important es la higiene de la boca! El gran dentífrich **LICOR DEL POLO** es son talisman més preciós.

LES FESTES DE N. S. DEL PILAR A BARCELONA

la vida li fugís. ¿Era algú que s'equivocava de cambra o algú que tornaria quan la porta fos oberta? Va escoltar plè de terror en el silenci uns passos suaus, de peus descalços, que's perdien a lo llarch del corredor. Un pànich gran se va apoderar de l'ànima fluxa. Volia obrir la porta, però la fonda angunia no'l dexava moure. Era tart. Tota la nit del infinit misteriós pesava sobre'l poble, sobre aquell sostre baix com la llosa d'una tomba.

Els passos varen tornar-se a sentir; se deturaren, blans, devant la porta y's varen perdre de nou en la gran casa desconeguda. El poeta, l'home, volia cridar, però la veu se li nuava. Va pendre'l llum y el llum se li va apagar com si tot ell desprenqués un vent glassat.

Varen seguir unes hores d'agonia, fins qu'una ratlla de claror va entrar pel porticó menjat

LA COLONIA ARAGONESA REPARTINT BONOS DE CARITAT A LES COMPATRIOTES NECESSITADES RESIDENTS A BARCELONA. + MIQUELA DOMÍNGUEZ QUE COMPTA JA 108 ANYS. (Ballell f.)

pels corchs. El poeta va obrir la finestra ab la cara desesperada dels que demanen socors.

Era'l dia, la vida. L'espectacle del món era fresch, nou, com creat aquell mateix matí. Abaix, al pati blau, en la pebrera vella y llagrimosa's aucells avalotats piulaven fort. Un gall cridava al sol de cara al cel y el cant en l'ayre tèrbol pujava com una fletxa d'or. Les aurenets, altes, voltaven el campanar. Més lluny, sobre'l poble blanch que's desensonyava, la nuvolada cap a Orient prenia tints vermelles. Al fons, la extesa capa del mar blau era tranquila y pantejava lleument vora la platja y un axàm confiat de veles blanques que'l cor se n'hi anava sortia a la immensitat dibuxant una estela de camins sobre l'aygua olorosa.

yèm, l'acció's descapdella en l'ambient de una familia rural d'antiga noblesa. Y passant l'acció al Empordà, tan conegut per en Pous y Pagès, no cal dir que's tracta de quelcom característich y d'una bella pintura de costums. Així es d'esperar y així ho desitgem.

Companyies castellanues a Barcelona

Tanmateix ja son quatre'ls teatres barcelonins hont se fa comedia y drama en castellà. Y diem en castellà per que en el repertori que duen no dexa d'entrarhi la traducció; y no pas sempre d'aquelles obres que la merexen indiscutiblement, ni d'aquells traductors que exercexen l'ofici a tall d'art.

Tal com van les coses, no creyem pas que arribin a final d'hivern les quatre companyies, per que en realitat no hi hà prou públich a Barcelona per anar a veure en Calvo, en Villagómez, en Larra y la Cobeña ab prou asiduitat pera que tots puguin salvarse. ¿Quins se sostindrán dels quatre teatres hont se declama en castellà? ¿Serà'l Principal? ¿Serà'l Romea? ¿Seràn el No-

SALVADOR FARINA, NOTABLE ESCRIPTOR ITALIÀ QUE'S TROBA ACTUALMENT A BARCELONA

vetats o l'Eldorado? Pels Reys ho sabrem dir. Ara com ara la resposta no's pot improvisar. Sobretot, tenint en compte qu'estem abocats als *Tenorios* y que ben segur que totes quatre empreses aprofitaran l'ocasió pera fer lo que en llenguatge teatral, se'n sol dir unes quantes calderades.

M. G.

ab tots; la segona, qu'en Rusiñol... ¡es vegetarià!

Pera molt aviat s'anuncia l'estrena de la comedia en tres actes «Senyora avia vol marit» original d'en Pous y Pagès y de la qual tenim excelentes notícies. Segons cre-

VI PINEDO de Kola Compost. Tonioh Nutritiu. Kola, Coca, Guarama, Cacao y Acit-fosforich. Cura: Anemia, Esquittismo, Malalties nervioses y del Cer, Afeccions gástriques, Digestions difficile, Atonia intestinal. — Indispensable a las senyoras durant l'embras. — Premiat varies Expons. Sens rival pera nens y vells

AYGUA COLONIA ORIVE

La més barata entre les extrafinas; 3 rals fransch; 4 litres, 16 pessetes; franch estacions. Els envasos no tornen a reomplirse

POESIES de Manel Milà y Fontanals

EDICIÓ DE HOMENATGE (Número extraordinari de la ILUSTRACIÓ CATALANA)

Il·lustrades per PAHISSA - PELLICER - RIQUER — Preu: UNA PESSETA — Se venen tots els quioscos y principals llibreries

FLORS Y PLORS

POESIES DE
ISIDRO REVENTÓS

HOMES

atacats d'enfermetats y debilitat nerviosa, deuen llegir sens falta el llibre premiat del Doctor metge Rumler, tractant de la «*Debilitat nerviosa dels homes*», segons els punts de vista més moderns, ab numerosos gravats y constant de 320 planes. Es un conseller verdaderament pràctic y útil y la millor guia pera arribar a la curació de la extenuació cervell-espinal, dels desordres nerviosos, de les conseqüències de passions perjudicials pera'ls nervis y en tots els casos de enfermetats especifics. El llibre (en llengua castellana) se remet de franch a qui envii pessetes 2, ab segells a la casa editorial Doctor Rumler, Ginebra, 669 (Suissa).

VIDA DE SANTA EULALIA

PER MANUEL CABALLERO

Vida, martiris y miracles de la invicta màrtir barcelonina; conté curiosos datos històrics de la antiga Barcelona y uns apèndixs ab importants documents. — Un volùm de més de 250 planes, 2 pessetes. — De venda en la Tipografia Catòlica, Pl. 5. — Hormiga de Oro, Plassa de Sta. Agna, 26. Subirana, Portaferrisa, 14. — Verdaguer, R. del Centre, 5 y demés llibreries.

PUBLICACIONS
DE LA
ILUSTRACIÓ CATALANA

EL PA D'ALTRI

Drama de Turgueneff
Traducció de Narcís Oller.
2 Ptes.

EN MARAGALL

Estudi per
Miquel S. Oliver. — Dos rals.

Cansons Perdudes

Poesies de
Mossen Anton Navarro.
2 Ptes.

L'ànima en camí

Novela de
Joseph M.ª Folch y Torres.
2 Ptes.

POESIES

de Dolors Monserdá de Macià.
2 Ptes.

IMPOTENCIA

DE AMBOS SEXES
Radicalment curada a tota edat per les
PILDORAS OURANIA
Nou descobriment. — Immens èxit.
Tractament energic y sens perill.
Curació garantida ab un sol frasc.
Envio discret. Preu del frasc 10 franchs.
Frasc ab instruccions per correu, ptes. 12
En Barcelona: VIUDA de SALVADOR
ALSINA, - 4, Passatge del Crèdit.
LABORATOIRE NORDERN
— 31, passage du Havre, 31. PARIS —

Chassaigne Frères

Ventes al comptat y a plassos — Lloguers — Exposició y
Dipòsit: Passeig de Gracia, 38. Telèfon 2363. Barcelona

PIANOS de CUA y RECTES
a CORDES CREUADAS
PIANOS - AUTO - PIANISTAS
ROLLS AEOLIAN C^o — F. I. R. S. T.
IMPERIAL
ARMONIUMS Cristophe & Etienne

Enquadrernació de la ILUSTRACIÓ CATALANA

Cada volum, 5 pessetes. — Tapes soltes, 3 pessetes.

ILUSTRACIÓ CATALANA - FEMINAL - Mallorca, 287. Barcelona - Suscripció: Un any 30 pessetes - Extranjer: 35 franchs